

Szendi Gábor:

Zseniális autisták

Mi tagadás, jó lenne tudni, hol is gyökereznek a rendkívüli képességek. Míg Lenin gyanútlanul pihent Mauzóleumában, agyát szorgos kezek több ezer szeletre vágva vizsgálgták éveken át egy e célra alapított moszkvai Agykutató intézetben. Az eredmény nem sokat lendített tudásunkon, Oskar Vogt német neuroanatómus jelentésében "feltűnően sok pyramis sejtről" számolt be, amit, ha egy megszállott egyiptológus agyában találnak, talán még lett is volna valami értelme. Hasonló csalódást kell átéljünk Einstein agyával kapcsolatban is, amit Thomas Harvey neuropatológus abban a hiú reményben őrizgetett formalinban negyven évig, hogy egyszer majd csak fény derül rá, honnan is pattant ki a relativitáselmélet. Három kutatócsoportnak is adományozott szeletkéket a mester agyából, de a zsenialitás-központot eddig nem sikerült megtalálni.

Talán mert mindenki valami "nagyobb" vagy "többet" keresett.

A "bölcse idióták", vagyis a különös képességeket mutató autisták esetei azonban valami egészen mást sugallnak.

Vak Tom

1850-ben járunk egy rabszolgavásáron a georgiai Columbiában. James N. Bethune tábornok ültévényére rabszolgákat vásárol, s kiválaszt egy néger aszonyt is, akivel "grátisz" adják vak, egy év körüli gyermekét. A tábornok elegáns nevet ad a kisfiúnak, legyen ezután ő Thomas Greene Bethune. Amúgy haszna semmi nincs a gyermeknek, mert hamarosan kiderül, hogy nemcsak vak, de teljesen ütődött is, egyedüli elfoglaltsága, hogy ájtultan figyeli a természet hangjait és a tábornok lányának kicsit izzadós igyekezetét a zongoránál. A légkör patriarchális, a kis Tomnak szabad bejárása, vagy inkább bemászása van a házba, mert négy éves korában még járni is alig tud, beszélni meg szinte egyáltalán nem beszél. Leginkább csak fekszik egykedvűen. Egy nap a tábornok lánya különösen kitesz magáért, nehéz darabokkal kápráztatja el az egybegyűlteket. Az előadás végeztével a társaság kitűdül ebédelni, ám ekkor hirtelen megüti a fülüket az imént játszott virtuóz zongoradarab. Mindenki valami természetfölötti jelenségre gyanakszik, a társaság hitetlenkedve rohan vissza a szalonba. Lábuk földbe gyökerezik: a négy éves vak Tomi ül a zongoránál és kis kezecskéi könnyedén futkároznak a billentyűkön.

Hamarosan kiderül, hogy Tom bármilyen zeneművet egyetlen hallásra tökéletesen le tud játszani, pontosan úgy, ahogy hallotta. Ekkor különös tréning veszi kezdetét. A tábornok neves zenészeket hozat, akik nagy zeneszerzők műveit játsszák el, így Tomnak hamarosan egész komoly repertoár rögzül magnóként működő agyában. Beethoven, Mendelssohn,

Bach, Chopin, Verdi, Rossini, Donizetti, Meyerbeer és mások. Első koncertjét 8 évesen adja, s akkora sikere van, hogy onnantól a tábornokkal járja az országot, s mindennap máshol ad koncertet. Hamarosan hétezer (!) művet tud, s mechanikus emlékezetéről írták, hogy egy 15 perces beszélgetést hangról-hangra, a megfelelő tónussal és hanghordozással, köhécseléssel, beszédhibákkal együtt tökéletesen visszaad, miközben egy szót sem ért belőle. Bármilyen nyelven énekelt dalt visszaénekel, jóllehet anyanyelvén alig tud nyögni pár szót.

11 évesen magának James Buchanan elnöknek ad koncertet a Fehér Házban. Hitetlen zenészek úgy teszik másnap próbára, hogy komponálnak számára két igen hosszú, komplikált darabot, melyet első hallásra ismét csak visszajátsszik. Tomot semmivel nem lehet zavarba hozni. Mikor két zongorát összeviszta püfölnek, miközben egy harmadik zongorán játszott darabra kell figyelnie, képes a hangzavarból kihallani és tökéletesen visszajátsszani a dallamot. Másik híres bravúrja az, amikor bal kezével a 'Yankee Doodle'-t, jobb kezével egy másik darabot játszik, s közben egy harmadik dalt énekel. Arra is képes, hogy háttal ülve a zongorának, keresztetett kézzel játsszon.

Tom azonban nem egyszerűen gépiesen játszik, mint egy wurlitzer, hanem hihetetlen átéléssel, ami külön rejtélynek tűnik, hisz amúgy súlyos értelmi fogyatékos.

Mark Twain egy nap vonaton utazva a dohányzó kocsiban egy nagydarab, ormótlan négerbe ütközött, aki ide-oda lengedezett ültében, s közben, mint egy hangutánzó művész, tökéletesen reprodukálta a vonat kerekének csattogását, a mozdony füttyét, az alagúton vagy a hidakon áthaladás hangjait, s mindezt órákon keresztül. Twain döbbenet érdeklődött, miért nem kötözik le ezt az örültet, mire felvilágosították, hogy ez a "Vak Tom", az ünnepezt zongorista, privát életében ártalmatlan idióta. Twain érdeklődését felkeltette a találkozás, Tom több koncertjén is részt vett, melyek teljesen elbűvölték. Mint írta, Tom úgy uralkodik a hallgatóság érzelmein, mint egy zsarnok.

Mikor a közönség tapsviharban tör ki, Tom is boldogan velük tapsol. A korabeli sajtó egyszerre nevezte géniusznak, csodának, s vitázták azon, hogyszorulhatott bele ekkora zsenialitás egy félkegyelmű vak, s pláne néger fiúba.

Tom 1908-ban, 49 évesen halt meg, számos kompozíciót hagyva hátra a számára csak hangokat jelentő világnak.

Ma már tudjuk, hogy Tom autizmusban szenvedett; ez egy különös agyfejlődési zavar, amely általában károsítja a beszéd- és gondolkodási készségeket, és gátolja a szociális kapcsolatok kialakulását. Tomhoz hasonló autista zenei tehetségek azóta is fel-

bukkannak, mindegyikük jellemzője a hihetetlen emlékezőtehetség és a stílusérzék. Képesek egyszeri hallás után operákat és szimfóniákat visszaadni, vagy a zeneszerző stílusában tökéletes improvizációkat produkálni. Hihetetlen akusztikus memóriájuk nem korlátozódik a zenére, csodálatos hangutánzók, legyen az a hang természeti jelenség, vagy emberi beszéd, miközben beszédképességük, mint Tomnak is, rendkívül szegényes.

E különös, az értelmifogyatékos kódéből hegycsúcsként kiemelkedő zenei-akusztikus képességek legvalószínűbb magyarázata az, hogy kell legyen az agyban egy modul, egy mindennel felszerelt hangstúdió, amely önálló életre kel, s képes zseniális átéléssel és beleélési képességgel olyan érzéseket és eszméket megérteni és közvetíteni a zenén keresztül, melyekről magának az autista zenésznek halvány fogalma sincs.

Persze ha van ilyen zenei modul, mi rejtőzhet még az emberi agyban?

A normalitás ára

Egyes kutatók azt a képtelennek tűnő - bár hízelgő- feltevést fogalmazták meg, hogy a rendkívüli képességek mindannyiunkban ott szunnyadnak, csak gátlás alatt állnak az emberi evolúció legújabb keletű fejleményei, a beszéd és a gondolkodás által. Az elképzelés mellett a legmeggyőzőbb érveket agysérültek és demenciát szenvedő betegek eseteiből meríthetjük. Több eset ismert, amikor a beszédfunkciókért és az elvont gondolkodásért felelős balfélteke sérülése után művészi képességek vagy naptárszámolási tehetség jelentek meg agysérülteknél. 1998-ban a Neurology című szaklapban jelent meg dr. Miller közleménye, amelyben időskori elbutulásban szenvedő betegek eseteit közli, akiknél a nyelvi készségek megszűntek után autisztikus művészi képességek jelentek meg. A betegek ugyanolyan szenvedélyesen vetették bele magukat a frissen kialakult művészi tevékenységeikbe, mint azt az autista tehetségeknél tapasztalni.

A legmeggyőzőbb bizonyítékokat egy ausztrál kutatócsoport szolgáltatotta: irányított pulzáló mágneses mező alkalmazásával átmenetileg gátolták egészséges önkéntesekben a beszédért és gondolkodásért felelős homlok és halántéklebeny működését és hirtelen naptárszámolási képesség, briliáns matematikai képességek és rajztehetség jelent meg a kísérleti személyeknél.

Úgy tűnik tehát, hogy - számítógépes hasonlattal élve - hipergyors, nagy teljesítményű alkatrészekből vagyunk összerakva, de a gép egészének működését a legkisebb teljesítményű alkatrészünk - a beszéd és gondolkodás- szabja meg.

Azért persze büszkék lehetünk, hogy fejünkben egy kis Thomas Mann, egy Michelangelo és egy kis Einstein lapul meg egyidőben, s megpróbálhatjuk némi keserűséggel fegyelmezetten elviselni, hogy a zsenialitás helyett cserébe a normalitás esélyét kaptuk meg.

* * *

Az eredeti cikk beszámol további 3 személyről, akik különleges képességekkel rendelkeztek.

Az érdeklődők megtalálják a teljes cikket: <http://www.tenyek-tevhitek.hu/csaktagoknak/zsenialis-autistak.php> - oldalon.

Forrás: www.tenyek-tevhitek.hu

HOROSZKÓP	KOS (03.21.-04.20.) Minden jól alakulhat a héten, nemcsak a kedvesével sikerül szót értenie, hanem a családjával is. Ötleite sziporkáznak, szellemileg és fizikailag pedig, ismét fáradhatatlan. Ráadásul egy korábbi reménytelennek tűnő helyzetre is váratlan megoldás kínálkozik.	RÁK (06.22.-07.22.) Mielőtt bármit tenne, győződjön meg arról, hogy valóban igaz-e mindaz, amit a kedveséről pletykálnak. Legyen nyitott a munkájában történő változásokra, mert olyan váratlan lehetőséget hozhat a sors, melyet mindenképp érdemes megragadnia.	MÉRLEG (09.23.-10.22.) Szeretne egy kicsit teljesen egyedül lenni, hogy végiggondolhassa a párkapcsolatát: hogyan tovább. Belefáradt az alkalmazotti létbe. Ha cél tudatos és ésszerűen spórol, hamarosan megalapozhat egy hosszabb távon is gyümölcsöző vállalkozást.	BAK (12.22.-01.20.) Ön most laza, spontán, határozott és vakmerő lesz. Mivel ön nemcsak egoista, hanem nagyvonalú lélek is, megtalálja a módját, hogyan terelje magára az ellenkező nem képviselői figyelmét. A szíve tele van boldogsággal, és ez kihat a közérzetére.
	BIKA (04.21.-05.20.) Ne tévesse össze a határozottságot az erőszakossággal! Nemcsak az ügynek, de a párkapcsolatának is árt azzal, ha a véleményét megpróbálja ráerőszakolni a többiekre. Állása biztos, mégis érdemes több vasat tartania a tűzbe.	OROSZLÁN (07.23.-08.22.) Szinte sugárik lényéből a szerelem. Ne csodálja, ha pusztán megjelenésével felkelti az emberek érdeklődését. Váratlan események borzolják fel a kedélyeket a munkahelyén, és egzisztenciálisan is változást hozhatnak. Szerencsére az anyagi helyzete kielégítő.	SKORPIÓ (10.23.-11.22.) Egy régebbi botlása miatt augusztus első hetében kellemetlen perceket élhet át. Ha most is megpróbálja eltussolni az ügyet, azzal semmit nem old meg. Viszont ha őszintén kiáll és vállalja a történeteket, lehet, hogy a párja egészen új színben látja a dolgokat.	VÍZÖNTŐ (01. 21.-02.19.) Olyan sikert érhet el a munkában, ami végre megszilárdítja az önbizalmát. Utána pedig alkalma nyílik a lazításra. Veszélybe kerülhetnek az eddig olajozottan működő munkakapcsolatai egy korábbi probléma visszatérése miatt. Fontolja meg a lépéseit!
	IKREK (05.21.-06.21.) Két véglet között mozog. Nemcsak a hangulata, hanem az egész élete. Van, amikor semmi nem sikerül, máskor meg csak úgy repül. Ugy tűnik, a munkáját akadályozó ötletekben az irigye szinte kifogyhatatlannak. Ennek ellenére, pozícióját nem veszélyezteti semmi.	SZŰZ (08.23.-09.22.) Karrierépítésben kénytelen egy kicsit visszavenni a lendületéből. Erre kényszerítik a körülmények. Az így felszabaduló fölösleges energiáját a szerelében mozgósíthatja. Bármilyen kedvező ajánlat érkezik, döntés előtt fontolja jól meg.	NYILAS (11.23.-12.21.) Bár csak szóbeszédből hallott a részletekről, mindent kész ténynek vesz. Mire azonban tettekre kerülne sor, már inkább megvándolt kedvese pártjára áll, hiszen érzi-tudja, hogy változókonny hangulatára nincs - harmadik felet sejtető - magyarázat.	HALAK (02.20.-03.20.) Sokféle ügy megoldásán fáradozik, és ez alaposan megosztja a figyelmét. Erdemes több vasat tartania a tűzben, és ne engedje ki az irányítást a kezéből, mert előfordulhat, hogy anyagilag is megkárosítja. Az események egyre gyorsabban peregnek.